L - 15 / 2

KONINKRIJK BELGIE

ROYAUME DE BELGIQUE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer,

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre,

verzocht door

saisi par

op ,hem van advies te dienen over

le d'une demande d'avis sur

heeft ter zitting van

a donné en sa séance du

het volgend advies gegeven :

l'avis suivant :

Het ontwerp heeft tot doel, het statuut van de Regie der Luchtwegen, opgericht bij de besluitwet van 20 November 1946, in sommige opzichten te wijzigen en aan te vullen. Het wijzigt de contrôle en het toezicht over de boekhouding zoals zij georganiseerd worden bij de artikelen 7 en 29 van de besluitwet; het vult het bij artikel 3 ingestelde Comité van advies aan, zet in artikel 22 een materiële vergissingsrecht en kent aan de Minister, tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort, de bevoegdheid toe om de Regie der Luchtwegen te machtigen bij één of meer banken, voor de behoeften van haar handelsverrichtingen een rekening-courant open te stellen. Daartoe wordt aan artikel 24 een zin toegevoegd.

Luidens de artikelen 7 en 29 van de besluitwet van 20 November 1946 worden de contrôle en het toezicht over de boekhouding van de Regie der Luchtwegen toevertrouwd aan een of meer revisoren, die door het Rekenhof worden aangesteld en onder het gezag van dit laatste staan. De revisoren zijn bevoegd om ter plaatse kennis te nemen van alle verantwoordingstukken, van de brieven, de briefwisseling en alle andere schrifturen der instelling. Zij verifiëren jaarlijks de balans en de winst- en verliesrekening en leggen de afgesloten rekeningen samen met de bewijsstukken en hun opmerkingen voor aan de Minister, tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort.

Naar de voorschriften van artikel 18 van de besluitwet zijn de bepalingen van de wet op 's Rijks comptabiliteit evenwel niet toepasselijk op de Regie der Luchtwegen, doch artikel 30, alinea 2 bepaalt dat iedere rekenplichtige aan de rechtsmacht van het Rekenhof onderworpen is. Deze bepalingen doen bij de interpretatie moeilijkheden ontstaan. Ofwel vervult het Rekenhof ten aanzien van de ontvangsten en uitgaven van de Regie der Luchtwegen zijn grondwettelijke opdracht in voorkomend geval volgens normen, die aan de

.../...

bijzondere toestand van de Regie zijn aangepast, wat zou kunnen opgemaakt worden uit zijn tussenkomst in de benoeming der revisoren, uit het hiërarchisch gezag dat het over hen uitoefent evenals uit de bepaling van artikel 30, alinea 2- maar wat moeilijk te verenigen blijkt met de bepalingen van artikel 18, waarbij de Regie der Luchtwegen aan de wet op 's Rijks comptabiliteit ontrokken wordt; ofwel zijn de ontvangsten en de uitgaven van de Regie der Luchtwegen niet aan de contrôle van het Rekenhof onderworpen en dan is hetmoeilijk te zien waarom het Hof moet tussenkomen in de aanstelling van de revisoren, een hiërarchisch gezag over hen moet uitoefenen en ten opzichte van de rekenplichtigen rechtsbevoegheid moet uitoefenen.

Het ontwerp schijnt het te houden voor de tweede term van het alternatief en de nadruk te willen leggen op de onafhankelijkheid van de Regie der Luchtwegen ten opzichte van het Rekenhof, door het verband van afhankelijkheid, dat de besluitwet had gevestigd tussen het Rekenhof en de revisoren, niet te behouden. Deze zienswijze wordt bevestigd door de passus van de memorie van toelichting bij het ontwerp, waar gezegd wordt dat het door de besluitwet van 20 November 1946 ingevoerde regime voor de contrôle van het financieel beheer van de Regie der Luchtwegen overeenkomt met dat, wat ingevoerd is door de wet van 18 Juni 1930 op de stichting van het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep en door de wet van 19 Juli 1930 tot oprichting van de Regie van Telegraaf en Telefoon. Nochtans wordt de tegenspraak, die betreffende het voorschrift van artikel 30, alinea 2, in de besluitwet blijft bestaan, door de bij het ontwerp aangebrachte wijzigingen nietopgeheven, noch wordt alle twijfel er door weggenomen. Overigens kan in de wet op de stichting van het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep, noch in die tot oprichting van de Regie van Telegraaf en Telefoon een bepaling worden gevonden die met de bepaling van artikel 30 overeenkomt.

.../...

Ofwel wil het ontwerp de Regie der Luchtwegen vrijmaken van elke tussenkomst van het Rekenhof, ofwel wil het de bevoegdheid van het Hof beperken; het een of het ander moet derwijze worden vastgesteld, dat duidelijk blijkt wat het eigenlijke doel van het ontwerp is. Dit is des te meer noodzakelijk daar het Hof van Verbreking bij de uitspraak in de zaak van de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie, die beweerde niet aan het gezag van het Rekenhof te zijn onderworpen, er in zijn arrest van 2 Desember 1943 aan herinnerd heeft, dat het Rekenhof zijn bevoegdheid uitoefent ter uitvoering van de artikelen 115 en 116 van de Grondwet en dat zijn tussenkomst van rechtswege geschiedt niet alleen ten opzichte van de eigenlijke staatsbesturen doch ook ten opzichte van de openbare instellingen zoals de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie. De bewoordingen van het Hof luiden als volgt:

"Overwegende dat het Rekenhof - dat van de wet opdracht heeft gekregen de Wetgevende Kamers bij te staan in de uitoefening van het hun bij artikel 115 der Grondwet verleend recht, om jaarlijks de ontvangsten en uitgaven goed te keuren - een recht van nazicht en van contrôle uitoefent over alle ontvangsten en uitgaven van de verschillende Rijksbesturen, en over het beheer van alle rekenplichtigen dezer besturen die Rijkspenningen behandelen; dat dit nazicht en die contrôle, daar ze van rechtswege geschieden, behooren uitgeoefend te worden zonder dat een bijzondere wet zulks zou voorschrijven".

Luidens artikel 2 van de besluitwet van 20 November 1946 wordt de Regie der Luchtwegen beheerd en vertegenwoordigd door de Minister, tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort. De goederen, die aan deze Regie bij haar oprichting zijn toegekend, worden haar door de Staat afgestaan en komen voort van de diensten waarvan zij de werking heeft overgenomen. Haar ontvangsten bestaan uit de rechten, vergoedingen, taxes enz., die zij gemachtigd zal zijn te innen, uit de inkomsten van haar bezit, uit de sommen, welke haar door de Staat en de andere openbare besturen ter beschikking worden gesteld;

.../...

Zij beschikt bovendien over een bijzonder fonds, dat bestemd is om de uitgaven van eerste aanleg te financieren, en dat met gedeeltelijk door de Staat verstrekte fondsen wordt gestijfd, alsmede over een reservefonds, dat tot doel heeft eventueel in dejaarlijkse tekorten te voorzien en dat eveneens door jaarlijkse toelage van de Staat wordt gestijfd.

Wanneer, zoals het arrest van het Hof van Verbreking in herinnering brengt, een openbare instelling als de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie van rechtswege onder de contrôle van het Rekenhof valt, moet a fortiori worden aangenomen, dat hetzelfde geldt voor een gepersonaliseerde administratie als de Regie der Luchtwegen, welke onderworpen is aan het hiërarchische gezag van, en beheerd en vertegenwoordigd wordt door de Minister, die leiding heeft van het departement waarvan zij afhangt. De Regie der Luchtwegen is klaarblijkelijk een Staatsorganisme, dat met een opdracht die normaal aan de Staat toekomt bekleed is en 's Rijks penningen behandelt.

In zijn commentaar, anderzijds, bij het statuut van het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep en van de Regie van Telegraaf en Telefoon, oppert het Studiecentrum tot Hervorming van de Staat de volgende zienswijze:

" De zelfstandige publieke instellingen waarvan sprake (het N.I.R. en de R.T.T.) vervullen een zending die onderworpen was aan de algemeene regelen van contrôle over de staatsuitgaven: dienvolgens is het hoofdzaak, als men de tusschenkomst van het Rekenhof nu eenmaal als noodzakelijk beschouwt voor de verificatie van de rekeningen van den Staat, dat hetzelfde aangenomen wordt voor de contrôle van die zelfstandige instellingen die werkelijk uit den Staat gegroeid zijn". (S.H.S. De Hervorming van den Staat Deel II blz. 50)

Van hun kant zijn de heren Buttgenbach, Wigny en Ameryckx van mening dat er niet de minste onverenigbaarheid bestaat tussen de autonomie van een parastataal publiekrechtelijk persoon en de contrôle van het Rekenhof. Samen met het Studiecentrum tot Hervorming van de Staat zijn zij

van oordeel, dat het regime, dat het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep en de Regie van Telegraaf en Telefoon inzake toezicht, contrôle en verificatie van de boekhouding genieten, ongetwijfeld door overwegingen van practische aard kan verklaard worden, maar niettemin een werkelijke ongerijmdheid is. (S.H.S., Loc.cit.- A. Buttgenbach " Les Modes de gestion des Services publics en Belgique" - blz. 154 n° 209, blz. 162 n° 221, blz. 507 n° 681 in fine, blz. 508 n° 682 in fine, blz. 537 n° 704 in fine.- P. Wigny " Rapport sur l'avant-projet de loi organique des personnes parastatales".- Fr. Ameryckx " Het Rekenhof in België, nrs 130 en volgende).

Het"Institut belge des sciences administratives" deelt deze zinswijze en heeft een voorontwerp van wet over de parastatale publiekrechtelijke personen opgesteld, dat, zonder de vormen er van te ijken, drie categoriën van zulke organismen onderscheidt: de gepersonaliseerde administraties, de openbare instellingen en de verenigingen van publiek recht. De Regie der Luchtwegen zou onder de eerste categorie vallen. Voor elk van de drie worden in het voorontwerp de modaliteiten van de contrôle van het Rekenhof voorzien.

Tenslotte schijnt de wetgever zelf het regime, dat voor het Belgisch nationaal Instituut voor radio-omroep en voor de Regie van Telegraaf en Telefoon geldt, te hebben prijsgegeven.

Sedert de bevrijding werden, nu eens krachtens bijzondere machten door de Koning, dan weer door de wetgever, talrijke parastatale publiekrechtelijke personen in het leven geroepen. Het grootste deel daarvan is uitdrukkelijk aan de contrôle van het Rekenhof onderworpen. Geen enkele is er uitdrukkelijk aan onttrokken. (zie lijst hierbij).

Een wet van 16 Juli 1948 tot inrichting van een openbare instelling genaamd Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel (Staatsblad van 2 September 1948) maakt het mogelijk zich duidelijk van de huidige opvattingen rekenschap te geven.

Behoudens de hierboven uiteengezette overwegingen zijn bij het ontwerp, waarover het advies van de Raad van State wordt gevraagd, nog verschillende opmerkingen betreffende de tekst zelf te maken. Zij zijn door een behoefte aan helderheid ingegeven en in de hierna volgende redactie omstandig aangeduid. Zij vergen geen bijzondere commentaar.

Ontwerp van wet houdende wijziging en aanvulling van de besluitwet van 20 November 1946 tot oprichting van de Regie der Luchtwegen.

KAREL, Prins van België,
Regent van het Koninkrijk,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL,

Gelet op de besluitwet van 20 November 1946 tot oprichting van de Regie der Luchtwegen ;

Gelet op het advies van de Raad van State ;

Op de voordracht van de Minister van Verkeerswezen en van de Minister van Financiën ;

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

Het ontwerp van wet, waarvan de tekst volgt, zal in Onze Naam door de Minister van Verkeerswezen bij de Wetgevende Kamers worden ingediend.

Artikel 1.

Artikel 3 van de besluitwet van 20 November 1946 tot oprichting van de Regie der Luchtwegen wordt vervangen door de volgende bepaling :

"Bij de Regie der Luchtwegen wordt een Comité van advies "opgericht dat tot opdracht heeft :

1° zijn advies te geven over :
   a) het ontwerp van werkprogramma ;
   b) al de onroerende verrichtingen ;
   c) de begrotingen ;
   d) de leningen ;
   e) het statuut, de kaders en de wedde- en loonschalen van het personeel.

2° alle zaken te onderzoeken en advies uit te brengen over elke kwestie, die het voorgelegd krijgt van de Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort.

.../...

3° aan bedoelde Minister elke suggestie te doen met het oog op de verwezenlijking van het doel van de Regie der Luchtwegen.

Het Comité van advies is samengesteld uit twintig leden, van Belgische nationaliteit, door de Koning voor zes jaar benoemd op de voordracht van de Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort. Het wordt voorgezeten door de secretaris-generaal van het departement waaronder de burgerlijke luchtvaart ressorteert.

Dit comité is samengesteld uit :

1° Twee adviseurs die de burgerlijke luchtvaart vertegenwoordigen,
2° Twee adviseurs die de Minister van Landsverdediging vertegenwoordigen ,
3° Twee adviseurs die de Minister vertegenwoordigen tot wiens bevoegdheid de registratie en domeinen en de thesaurie behoren,
4° Een adviseur die de Minister vertegenwoordigt tot wiens bevoegdheid de begroting behoort,
5° Vijf adviseurs die de grote stadsagglomeraties vertegenwoordigen,
6° Twee adviseurs die gekozen worden na raadpleging van de Belgische organismen welke luchtvervoerdiensten exploiteren,
7° Vijf adviseurs die gekozen worden na raadpleging van de meest representatieve syndicale organisaties welke het personeel vertegenwoordigen,
8° Een adviseur die de toeristische en sportieve luchtvaart vertegenwoordigt.

Voor ieder der twintig adviseurs wordt een plaatsvervanger aangesteld wiens mandaat insgelijks zes jaar duurt.

Het Comité van advies wordt bijeengeroepen door de Voorzitter of op verzoek van ten minste drie adviseurs.

De adviseurs, die ter vervanging van overleden, ontslagnemende of afgezette leden worden benoemd, voleindigen

.../...

het mandaat van hen, die zij vervangen.

De uittredende leden kunnen opnieuw benoemd worden.

Het mandaat van de adviseurs houdt op als zij de leeftijd van vijf en zestig jaar bereikt hebben.

Aan de voorzitter en de leden van het Comité van advies kan presentiegeld worden betaald.

Het staat het Comité van advies vrij, zijn leden in verschillende commissies te verdelen en verslaggevers aan te stellen.

Het Comité van advies stelt een of meer verslaggevers aan, alsmede een of twee secretarissen, gekozen uit of buiten de leden van het Comité.

Het kan de directeur-generaal van de Regie der Luchtwegen uitnodigen zijn vergaderingen bij te wonen.

Artikel 2.

Artikel 7 van de besluitwet van 20 November 1946 wordt vervangen door de volgende bepaling :

"De rekeningen van de Regie worden onderzocht door een college van drie revisoren, door het Rekenhof aangesteld voor een duur van zes jaar. Het mandaat van de revisoren kan hernieuwd worden. Deze revisoren hebben een onbeperkt recht van controle en toezicht over de boekhouding van de Regie der Luchtwegen; zij mogen ter plaatse kennis nemen van alle verantwoordingstukken, van de brieven, de briefwisseling en alle andere schrifturen van de Regie der Luchtwegen".

Artikel 3.

De laatste alinea van artikel 22 van de besluitwet van 20 November 1946 wordt vervangen door de volgende twee alinea's :

"Dit fonds wordt gestijfd door een jaarlijkse opneming ten laste van de exploitatierekening.

Het bedrag van die opneming, zo berekend dat het de normale bedrijfsafschrijving van de inrichtingen, de uit-

.../...

rusting en de gebouwen vertegenwoordigt, zal ieder jaar worden vastgesteld in de begroting, die ter uitvoering van de artikelen 26 en 27 wordt opgemaakt.

Artikel 4.

Artikel 24 van de besluitwet van 20 November 1946 wordt vervangen door de volgende bepaling :

"De beschikbare fondsen van de Regie der Luchtwegen worden bij het Bestuur der Postchecks of bij de Nationale Bank van België belegd.

De Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort, kan de Regie der Luchtwegen machtigen voor de behoeften van haar handelsverrichtingen gebruik te maken van een rekening-courant bij één of meer banken."

Artikel 5.

Artikel 29 van de besluitwet van 20 November 1946 wordt vervangen door de volgende bepaling :

"De Regie der Luchtwegen sluit op 31 December van ieder jaar haar balans en haar winst- en verliesrekening af; deze worden, binnen ten hoogste twee maanden, voor verificatie voorgelegd aan het in artikel 7 bedoelde college van revisoren.

Uiterlijk binnen vijf maanden na het einde van het dienstjaar legt het college van revisoren de afgesloten rekeningen, met de bewijsstukken en zijn opmerkingen, voor aan de Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort.

De Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort, dient vóór 30 September van ieder jaar bij de Kamers de balans en de winst- en verliesrekening in, alsmede de opmerkingen van het college der revisoren en het jaarverslag over de bedrijvigheid van de Regie der Luchtwegen.

.../...

Deze documenten worden in het "Belgisch Staatsblad" bekendgemaakt door toedoen van de Minister tot wiens bevoegdheid de burgerlijke luchtvaart behoort."

Gegeven te , de

VANWEGE DE REGENT :
De Minister van Verkeerswezen,

De Minister van Financiën,

Lijst van de parastatale publiekrechtelijke personen, die sinds de bevrijding van het grondgebied werden opgericht.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

A. Parastatale publiekrechtelijke personen waarvan de statuten de tussenkomst van het Rekenhof voorzien.

- Dienst van het Sequester - Besluitwet van 23 Augustus 1944
- Regie der Belgische Rijkskoel- en Vriesdiensten (REFRIBEL) Besluitwet van 14 November 1944.
- Dienst voor Economische Recuperatie (D.E.R.). Besluitwet van 16 November 1944.
- Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (I.W.O.N.L.). Besluitwet van 27 December 1944.
- Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Besluitwet van 28 December 1944.
- Voorlopig Steunfonds voor werklozen. Besluitwet van 28 December 1944.
- Dienst voor Onderlinge Hulpverlening (O.M.A.). Besluitwet van 19 Januari 1945.
- Handelsdienst voor Ravitaillering. Besluitwet van 25 Januari 1945.
- Rentenfonds. Besluitwet van 18 Mei 1945.
- Nationaal Hulpfonds voor de huishoudelijke heruitrusting der werknemers. Besluitwet van 15 November 1945.
- Nationale Kas voor Ouderdoms-, Weduwerentetoeslagen en Wezentoeslagen. Besluit van de Regent van 12 September 1946.
- Regie der Luchtwegen. Besluitwet van 20 November 1946.
- Nationale Kas voor Beroepskrediet. Besluitwet van 23 December 1946.
- Rijksdienst voor Samenordening der Gezinsvergoedingen(R.G.) Besluitwet van 10 Januari 1947.
- Comité tot Beheer van het Rijksdomein te Hofstade. Besluitwet van 31 Januari 1947.

- Rijkskas voor jaarlijks verlof.
  Besluitwet van 18 Februari 1947.
- Rijksinstituut voor Grondmechanica.
  Besluitwet van 28 Februari 1947.
- Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Midden-Afrika
  Besluit van de Regent van 1 Juli 1947.
- Fonds voor Inlands Welzijn.
  Besluit van de Regent van 1 Juli 1947.
- Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonck.
  Wet van 19 Augustus 1947.
- Fonds der Schoolgebouwen van 's Rijks Middelbaar Onderwijs
  Wet van 2 April 1948.
- Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade.
  Wet van 19 Mei 1948.
- Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel.
  Wet van 16 Juli 1948.
- Centrum belast met de bevordering en de coördinatie van de technische vooruitgang van de verschillende takken van 's lands bedrijfsleven, door het wetenschappelijk onderzoek.
  Besluitwet van 30 Januari 1947.

B. <u>Parastatale publiekrechtelijke personen waarvan de statuten geen gewag maken van de tussenkomst van het Rekenhof.</u>

- Dienst voor Regeling der Binnenvaart.
  Besluitwet van 12 December 1944.
- Belgische Sleepvaart Groepering.
  Besluitwet van 12 December 1944.
- Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.
  Besluitwet van 28 December 1944.
- Dienst voor Maatschappelijke Veiligheid van de Zeelieden ter Koopvaardij.
  Besluitwet van 7 Februari 1945.
- Belgisch Museum voor de Wereldoorlog.
  Wet van 18 Mei 1945.
- Speciaal Fonds voor de Vergoeding der Schade voortspruitende uit Arbeidsongevallen ingeval van Oorlogsfeiten.
  Besluitwet van 19 Mei 1945.
- Intercommunale instelling van openbare onderstand.
  Wet van 8 Juni 1945.
- Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België.
  Wet van 11 Juni 1945.
- Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand.
  Besluit van de Regent van 12 November 1946.

- Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers.
  Besluitwet van 25 Februari 1947.
- Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten.
  Besluitwet van 27 Mei 1947.
- Nationaal Instituut voor Steenkolennijverheid.
  Wet van 13 Augustus 1947.
- Fonds voor Letterkunde.
  Wet van 18 Augustus 1947.

C. Parastatale publiekrechtelijke personen waarvan de statuten de tussenkomst van het Rekenhof uitdrukkelijk uitsluiten.

Geen.

N.B. Bij de wet van 20 September 1948 worden verschillende openbare instellingen opgericht: de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Bedrijfsraden. De modaliteiten betreffende de uitoefening van het begrotings- en financieel toezicht over deze organismen moeten bij koninklijk besluit worden vastgesteld. Deze besluiten zijn nog niet bekendgemaakt.

Le projet tend à modifier et à compléter sur certains points le statut de la Régie des voies aériennes créée par l'arrêté-loi du 20 novembre 1946. Il modifie le contrôle et la surveillance de la comptabilité tels qu'ils sont organisés par les articles 7 et 29 de l'arrêté-loi; il complète le Comité consultatif institué par l'article 3, rectifie une erreur matérielle à l'article 22 et confère au Ministre ayant l'aéronautique civile dans ses attributions, la faculté d'autoriser la Régie des voies aériennes d'ouvrir pour les besoins de ses opérations commerciales un compte courant dans une ou plusieurs banques. Une phrase est ajoutée à cette fin à l'article 24.

Aux termes des articles 7 et 29 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946, le contrôle et la surveillance de la comptabilité de la Régie des voies aériennes sont confiés à un ou plusieurs reviseurs désignés par la Cour des comptes et dépendant de son autorité. Ces reviseurs sont habilités à prendre connaissance sur place de toutes pièces comptables, des lettres, des correspondances et de toutes autres écritures de l'établissement. Ils procèdent annuellement à la vérification du bilan et du compte de profits et pertes et soumettent au Ministre qui a l'aéronautique civile dans ses attributions, les comptes clos accompagnés des pièces justificatives et de leurs observations.

L'article 18 de l'arrêté-loi prescrit cependant que les dispositions de la loi sur la comptabilité de l'Etat ne sont pas applicables à la Régie des voies aériennes alors que l'article 30, alinéa 2 dispose que tout comptable est justiciable de la Cour des comptes.

Ces dispositions soulèvent des difficultés d'interprétation. Ou bien la Cour des comptes exerce à l'égard des recettes et des dépenses de la Régie des voies aériennes sa mission constitutionnelle, le cas échéant, selon des normes adaptées à la situation

particulière de cette dernière, ce qu'il serait permis d'inférer de son intervention dans la nomination des reviseurs, de l'exercice de l'autorité hiérarchique à leur égard ainsi que du prescrit de l'article 30, alinéa 2, mais ce qui paraît difficilement conciliable avec les dispositions de l'article 18 soustrayant la Régie des voies aériennes à la loi sur la comptabilité de l'Etat, ou bien les dépenses et les recettes de la Régie des voies aériennes échappent au contrôle de la Cour des comptes et alors on n'aperçoit pas la raison pour laquelle la Cour doit intervenir dans la désignation des reviseurs, exercer à leur égard une autorité hiérarchique et se voir déférer le jugement des comptables.

Le projet paraît opter pour la seconde branche de cette alternative et semble vouloir marquer l'indépendance de la Régie des voies aériennes à l'égard de la Cour des comptes en renonçant à maintenir le lien de dépendance que l'arrêté-loi avait établi entre les reviseurs et elle.

Le passage de l'exposé des motifs du projet où il est dit que le régime instauré par l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 pour le contrôle de la gestion financière de la Régie des voies aériennes est analogue à celui institué par la loi du 18 juin 1930 sur la fondation de l'Institut National belge de Radio-diffusion et par la loi du 19 juillet 1930 créant la Régie des Télégraphes et Téléphones confirme cette manière de voir. Toutefois, les modifications apportées par le projet n'éliminent pas la contradiction qui subsiste dan l'arrêté-loi relativement au prescrit de l'article 30, alinéa 2 et ne dissipent pas tout doute. Aucune disposition analogue à celle de l'article 30, alinéa 2 ne se retrouve au demeurant dans la loi portant fondation de l'Institut National belge de Radio-diffusion, ni dans celle créant la Régie des Télégraphes et Téléphones.

Que le projet tende à affranchir la Régie des voies aériennes de toute intervention de la Cour des comptes ou qu'il vise à limiter ses attributions, il est indispensable de l'établir d'une façon telle que son objet puisse

être clairement dégagé. C'est d'autant plus nécessaire qu la Cour de cassation statuant en cause de la Corporation Nationale de l'Agriculture et de l'Alimentation qui émettait la prétention d'échapper à l'autorité de la Cour des comptes, a rappelé en son arrêt du 2 décembre 1943 que celle-ci exerce ses attributions en exécution des articl 115 et 116 de la Constitution et que son intervention est de droit non seulement à l'égard des administrations proprement dites de l'Etat mais des établissements publics tels que la Corporation Nationale de l'Agriculture et de l'Alimentation. La Cour s'est exprimée en ces termes :

" Attendu qu'investie par la loi de la mission de facilit
" aux Chambres législatives l'exercice de leur droit de
" contrôle et d'approbation annuelle des recettes et des
" dépenses que leur confère l'article 115 de la Constitu-
" tion, la Cour des comptes exerce un pouvoir de surveil-
" lance, de vérification et de contrôle sur toutes les re-
" cettes ou dépenses des diverses administrations de l'Et
" et sur la gestion de tous les comptables de ces adminis-
" trations qui manient des deniers publics; que cette sur-
" veillance et ce contrôle étant de droit, doivent être
" exercés sans qu'il soit besoin qu'une loi spéciale le
" prescrive;"

Aux termes de l'article 2 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946, la Régie des voies aériennes est géré et représentée par le Ministre qui a l'aéronautique civile dans ses attributions. Les biens qui lui sont attribués lors de sa constitution lui sont cédés par l'Etat et proviennent des services dont l'activité est reprise par elle. Ses recettes consistent dans les droits, redevances, taxes, etc... qu'elle sera autorisée à percevoir, dans les revenus de son avoir, dans les sommes mises à sa disposition par l'Etat et les autres pouvoirs publics.

Elle dispose en outre d'un fonds spécial destiné à assurer le financement des dépenses de premier établissement, alimenté par des fonds fournis en partie par l'Et ainsi que d'un fonds de réserve ayant pour objet de parer éventuellement aux déficits annuels,qui lui aussi est alime par des subventions de l'Etat.

Si, comme le rappelle l'arrêt de la Cour de cassation, le contrôle de la Cour des comptes est de droit pour un établissement public tel que la Corporation Nationale de l'Agriculture et de l'Alimentation, a fortiori faut-il admettre qu'il en est ainsi pour une administration personnalisée telle que la Régie des voies aériennes soumise au pouvoir hiérarchique du Ministre dirigeant le département dont elle relève, gérée et représentée par lui. La Régie des voies aériennes constitue de toute évidence un organisme d'Etat investi d'une mission incombant normalement à l'Etat, et maniant des deniers publics.

Commentant d'autre part le statut de l'Institut National belge de Radio-diffusion et de la Régie des Télégraphes et des Téléphones, le Centre d'Etude pour la réforme de l'Etat émet l'opinion suivante:

[" Les établissements publics autonomes dont il s'agit " (l'I.N.R. et la R.T.T.) remplissent une mission qui est soum " aux règles générales de contrôle des dépenses de l'Etat; leu " recettes nettes, en tout ou en partie, alimentent le budget " de l'Etat.

" Il est dès lors essentiel du moment où l'on estime " l'intervention de la Cour des comptes nécessaire pour la vér " fication des comptes de l'Etat, qu'il en soit de même pour l " contrôle de ces établissements publics autonomes qui sont de " véritables émanations de l'Etat". (C.E.R.E."La Réforme de " l'Etat" tome II, page 45).]

MM. Buttgenbach, Wigny et Ameryckx considèrent de leur côté qu'il n'y a aucune incompatibilité entre l'autonomie des personnes publiques parastatales et le contrôle de la Cour des comptes. Ils pensent, avec le Centre d'Etude pour la réforme de l'Etat, que le régime fait à l'Institut National belge de Radio-diffusion et à la Régie des Télégraphes et des Téléphones en matière de surveillance, de contrôle et de vérification de la comptabilité, explicable sans doute par des considérations d'ordre pratique, constitue une véritable anomalie. (C.E.R.E.,loc. cit.; A. Buttgenbach,"Les Modes de gestion des Services publics en Belgique", page 154 n°209, page 162 n°221, page 507 n°681 in fine, page 508 n°682 in fine, page 537 n°704 in fine; P. Wigny,"Rapport sur l'avant-projet de loi organique des personnes parastatales"; Fr. Ameryckx,"Het Rekenhof in België" Nos 130 et suivants).

PROJET DE LOI MODIFIANT ET COMPLETANT L'ARRETE-LOI DU 20 NOVEMBRE 1946 CREANT LA REGIE DES VOIES AERIENNES

CHARLES, Prince de Belgique,
Régent du Royaume,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Vu l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 créant la Régie des voies aériennes;

Vu l'avis du Conseil d'Etat;

Sur la proposition du Ministre des Communications et du Ministre des Finances;

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS :

Le projet de loi dont la teneur suit, sera déposé en Notre Nom aux Chambres législatives par le Ministre des Communications.

Article 1er -

L'article 3 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 créant la Régie des voies aériennes est remplacé par la disposition suivante :

" Il est institué à la Régie des voies aériennes un comité consultatif ayant pour mission :

1° de donner son avis sur :

a) le projet de programme d'activité;

b) toutes les opérations immobilières;

c) les budgets;

d) les emprunts;

e) le statut, les cadres et barèmes du personnel

2° d'instruire toute affaire et de donner son avis su toute question que lui soumet le Ministre ayant l'aéronautique civile dans ses attributions.

3° de faire au dit Ministre toute suggestion utile en vue de la réalisation de l'objet de la Régie des voies aériennes.

Le Comité consultatif est composé de vingt membres, de nationalité belge, nommés pour six ans par le Roi, sur proposition du Ministre ayant l'aéronautique civile dans ses attributions. Il est présidé par le secrétaire général du département qui a l'aéronautique civile dans ses attributions.

Ce comité est composé de :

1° Deux conseillers représentant l'aéronautique civile.

2° Deux conseillers représentant le Ministre de la Défense nationale.

3° Deux conseillers représentant le Ministre ayant l'enregistrement et domaines et la trésorerie dans ses attributions.

4° Un conseiller représentant le Ministre ayant le budget dans ses attributions.

5° Cinq conseillers représentant les grandes agglomérations urbaines.

6° Deux conseillers choisis après consultation des organismes belges exploitant des transports aériens.

7° Cinq conseillers choisis après consultation des organisations syndicales les plus représentatives du personnel.

8° Un conseiller représentant l'aviation touristique et sportive.

A chacun des vingt conseillers est désigné un suppléant dont le mandat est également de six ans.

Le Comité consultatif est convoqué par le président ou à la demande de trois conseillers au moins.

Les conseillers, nommés en lieu et place des membres décédés, démissionnaires ou révoqués, achèvent le mandat de ceux qu'ils remplacent.

Les membres sortants peuvent être renommés. Le mandat des conseillers cesse quand ils ont atteint l'âge de 65 ans.

Des jetons de présence peuvent être payés aux président et membres du Comité consultatif.

Il est loisible au Comité consultatif de répartir ses membres en plusieurs commissions et de désigner des rapporteurs.
Le Comité consultatif désigne un ou plusieurs rapporteurs ainsi qu'un ou deux secrétaires choisis au sein ou en dehors du comité.
Il peut inviter le directeur général de la Régie des voies aériennes à assister à ses séances. "

Article 2 -

L'article 7 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 est remplacé par la disposition suivante :

" Les comptes de la Régie seront vérifiés par un collège de trois reviseurs, désignés pour une durée de six ans par la Cour des comptes. Le mandat des reviseurs est renouvelable.
Ces reviseurs ont un droit illimité de contrôle et de surveillance sur la comptabilité de la Régie des voies aériennes; ils peuvent prendre connaissance, sur place de toutes pièces comptables, des lettres, correspondances et toutes autres écritures de la Régie des voies aériennes. "

Article 3 -

Le dernier alinéa de l'article 22 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 est remplacé par les deux alinéas suivants :

" Ce fonds est alimenté par un prélèvement annuel à charge du compte d'exploitation.
Le montant de ce prélèvement, calculé de manière à représenter l'amortissement industriel normal des installations, de l'outillage et des bâtiments, sera fixé chaque année dans le budget établi en exécution des articles 26 et 27."

./..

Article 4 -

L'article 24 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 est remplacé par la disposition suivante :

" Les fonds disponibles de la Régie des voies aériennes sont placés à l'Office des chèques postaux ou à la Banque Nationale de Belgique.

Le Ministre qui a l'Aéronautique civile dans ses attributions peut autoriser la Régie des voies aériennes à utiliser un compte courant dans une ou plusieurs banques pour les besoins de ses opérations commerciales."

Article 5 -

L'article 29 de l'arrêté-loi du 20 novembre 1946 est remplacé par la disposition suivante :

" La Régie des voies aériennes arrête au 31 décembre de chaque année ses bilan et compte de profits et pertes, qui sont soumis, dans un délai maximum de deux mois, à la vérification du collège des reviseurs prévu à l'article 7.

Dans les cinq mois au plus tard à partir de la fin de l'exercice, le collège des reviseurs soumet au Ministre qui a l'aéronautique civile dans ses attributions les comptes clos ainsi que les pièces justificatives et ses observations.

Le Ministre qui a l'aéronautique civile dans ses attributions dépose sur le bureau des Chambres, avant le 30 septembre de chaque année, le bilan et le compte des profits et pertes, ainsi que les observations du collège des reviseurs et le rapport annuel sur l'activité de la Régie des voies aériennes.

Ces documents sont publiés au "Moniteur belge" par les soins du Ministre qui a l'aéronautique civile dans ses attributions."

Donné à , le

PAR LE REGENT:
Le Ministre des Communications,

Le Ministre des Finances,

Liste des personnes publiques parastatales créées depuis la libération du territoire.

A. Personnes publiques parastatales dont les statuts prévoient l'intervention de la Cour des comptes.

- Office des Séquestres - Arrêté-loi du 23 août 1944.
- Régie des services frigorifiques de l'Etat Belge (REFRIBEL) Arrêté-loi du 14 novembre 1944.
- Office de récupération économique (O.R.E.)- Arrêté-loi du 16 novembre 1944.
- Institut pour l'encouragement des recherches scientifiques dans l'industrie et l'agriculture (I.R.S.I.A.) - Arrêté-loi du 27 décembre 1944.
- Office national de sécurité sociale - Arrêté-loi du 28 décembre 1944.
- Fonds provisoire de soutien des chômeurs involontaires - Arrêté-loi du 28 décembre 1944.
- Office d'Aide mutuelle (O.M.A.) - Arrêté-loi du 19 janvier 1945.
- Office commercial du ravitaillement - Arrêté-loi du 25 janvier 1945.
- Fonds des rentes - Arrêté-loi du 18 mai 1945.
- Fonds national d'aide au rééquipement ménager des travailleurs - Arrêté-loi du 15 novembre 1945.
- Caisse nationale de majoration de rentes de vieillesse et de veuves et des allocations d'orphelins - Arrêté du Régent du 12 septembre 194
- Régie des voies aériennes (R.V.A.) - Arrêté-loi du 20 novembre 1946.
- Caisse nationale de crédit professionnel - Arrêté-loi du 23 décembre 1946.
- Office national de coordination des allocations familiales (O.N.A.F.) - Arrêté-loi du 10 janvier 1947.
- Comité de gestion du domaine de l'Etat à Hofstade - Arrêté-loi du 31 janvier 1947.
- Caisse de vacances annuelles - Arrêté-loi du 18 février 1947.
- Institut géotechnique - Arrêté-loi du 28 février 1947.

../..

- Institut pour la recherche scientifique en Afrique centrale -
  Arrêté du Régent du 1er juill.1947.

- Fonds national du bien-être indigène -
  Arrêté du Régent du 1er juill.1947.

- Mémorial national du fort de Breendonck -
  Loi du 19 août 1947.

- Fonds des constructions scolaires de l'enseignement moyen de l'Etat - Loi du 2 avril 1948.

- Caisse autonome des dommages de guerre -
  Loi du 19 mai 1948.

- Office belge du commerce extérieur -
  Loi du 16 juillet 1948.

- Centre chargé de promouvoir et de coordonner le progrès technique des diverses branches de l'économie nationale par la recherche scientifique -
  Arrêté-loi du 30 janvier 1947.

B. Personnes publiques parastatales dont les statuts ne font pas allusion à l'intervention de la Cour des comptes.

- Office régulateur de la navigation intérieure -
  Arrêté-loi du 12 décembre 1944.

- Groupement belge du remorquage -
  Arrêté-loi du 12 décembre 1944.

- Fonds national d'assurance maladie-invalidité -
  Arrêté-loi du 28 décembre 1944.

- Office de sécurité sociale des marins de la marine marchande-
  Arrêté-loi du 7 février 1945.

- Musée belge de la guerre mondiale -
  Loi du 18 mai 1945.

- Fonds spécial pour la réparation des dommages résultant des accidents du travail causés par faits de guerre -
  Arrêté-loi du 19 mai 1945.

- Etablissement intercommunal d'assistance publique -
  Loi du 8 juin 1945.

- Koninklijke Academie voor geneeskunde van België -
  Loi du 11 juin 1945.

- Institut d'étude économique et sociale des classes moyennes-
  Arrêté du Régent du 12 novembre 1946

- Fonds national de retraite des ouvriers mineurs -
  Arrêté-loi du 25 février 1947.

- Académie royale flamande des sciences -
  Arrêté-loi du 27 mai 1947.

../..

- Institut national de l'Industrie charbonnière (I.N.I.C.) - Loi du 13 août 1947.
- Fonds de littérature - Loi du 18 août 1947.

C. Personnes publiques parastatales dont les statuts excluent expressément l'intervention de la Cour des comptes.

Néant.

N.B. La loi du 20 septembre 1948 crée plusieurs établissements publics : le Conseil central de l'économie et les Conseils professionnels. Les modalités concernant l'exercice du contrôle budgétaire et financier de ces organismes doivent être déterminées par arrêté royal. Ces arrêtés n'ont pas encore été publiés.

Waren aanwezig :

Etaient présents :

De Heren :

Messieurs :

, Voorzitter,
Président.

, Raadsheren van State
Conseillers d'Etat.

, Bijzitters van de afdeling wetgeving,
Assesseurs de la section de législation

, Griffier
Greffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,